

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT**

**Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo**

NACIONALNA KOMISIJA ZA PRENOVO PROGRAMOV ZA OTROKE S POSEBNIMI POTREBAMI

Področna komisija za osnovno šolo

Področna skupina za otroke z zmernimi, težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju

POSEBNI PROGRAM VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

POSEBNI PROGRAM VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Avtorica:

spec. **Stanka Grubešič**, prof. def., Društvo specialnih in rehabilitacijskih pedagogov Slovenije

Avtorice in avtorji področij dejavnosti za raven Učenje za življenje in delo – VI. stopnja so navedeni pred podrobnim zapisom področij dejavnosti.

Recenzija: dr. **Erna Žgur**, CIRIUS Vipava

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Jernej Pikalo**

Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredili: **Sonja Dobravc** in **Tanja Kajfež**

Jezikovni pregled: **Mira Turk Škraba**

Prva izdaja

Ljubljana, 2014

Sprejeto na 162. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 13. februarja 2014.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

376-056.36(0.034.2)

GRUBEŠIČ, Stanka

Posebni program vzgoje in izobraževanja [Elektronski vir] / [avtorica Stanka Grubešič]. - 1. izd. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport : Zavod RS za šolstvo, 2014

Način dostopa

(URL): http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/posebne_potrebe/programi/posebni_program/Posebni_program_vzgoje_in_izob.pdf

ISBN 978-961-03-0220-9 (Zavod RS za šolstvo, pdf)

1. Gl. stv. nasl.

272915456

KAZALO

1	SPLOŠNI DEL PROGRAMA	4
1.1	Uvod.....	4
1.2	Načela in cilji obveznega in nadaljevalnega programa do 18. leta (I., II., III., IV. stopnja)	5
1.3	Načela in cilji nadaljevalnega programa od 18. do 26. leta – učenje za življenje in delo (V., VI. stopnja).....	6
1.4	Izbirne vsebine	8
1.5	Trajanje izobraževanja	9
1.6	Diferenciacija in individualizacija	9
1.7	Preverjanje, ocenjevanje in napredovanje	9
1.8	Dokončanje programa.....	9
1.9	Timsko delo.....	10
1.10	Izvajalci programa	10
2	POSEBNI DEL PROGRAMA (OSNOVNI, RAZŠIRJENI, VZGOJNI), PODROČJA DEJAVNOSTI, OBLIKE DELA.....	15
2.1	Obvezni del posebnega programa – prva, druga, tretja stopnja.....	15
2.2	Nadaljevalni del do 18. leta starosti – četrta stopnja	17
2.3	Nadaljevalni del od 18. do 26. leta starosti – raven Učenje za življenje in delo..	18
2.3.1	Peta stopnja	18
2.3.2	Šesta stopnja	20

1 SPLOŠNI DEL PROGRAMA

1.1 Uvod

Učenci z zmerno, s težjo in težko motnjo v duševnem razvoju potrebujejo vse življenje različne stopnje pomoči; motnja v duševnem razvoju je vseživljenjski problem in traja od rojstva do smrti. Zaradi znižanih intelektualnih sposobnosti učenci z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju niso nikoli popolnoma samostojni. S posebnimi vzgojno-izobraževalnimi procesi pa njihovo stopnjo samostojnosti in neodvisnosti lahko razvijamo do optimalnih meja. To potrjuje tudi več kot petdesetletna pedagoška praksa šolanja teh oseb. Pred uveljavitvijo te prakse so veljale definicije, ki so opredeljevale, česa ti učenci ne zmorejo. Sistematičen pedagoški proces v zadnjih petih desetletjih pa je izničil te definicije, učenci z zmerno, s težjo in težko motnjo v duševnem razvoju dosegajo nepredvidene razvojne možnosti in je danes dejansko težko predvideti, do katere ravni se bodo razvili njihovi potenciali.

Izhodišče programa je, da gre pri vzgoji in izobraževanju učencev z zmerno, s težjo in težko motnjo v duševnem razvoju za izrazito specialni pedagoško-andragoški proces.

Učenci z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju zaradi posebnosti potrebujejo veliko spodbud za svoj osebni razvoj. Posebnost te motnje se v procesu učenja kaže predvsem v:

- zmanjšanih intelektualnih sposobnostih,
- znižani motivacijski sferi,
- pomanjkanju elementov samoaktivnosti,
- manjši potrebi po samopotrjevanju,
- slabši intencionalni usmerjenosti.

Tudi njihovo šolanje poteka zaradi upočasnjenega razvoja drugače. Posebni program sledi ciljem in načelom sistemske in vsebinske prenove na področju izobraževanja otrok s posebnimi potrebami ter (zgoraj navedenim) posebnostim učencev z motnjo v duševnem razvoju.

Posebni program se deli na več delov, in sicer na:

- obvezni del, ki traja devet let in vključuje tri stopnje: prvo (I.), drugo (II.) in tretjo (III.),
- nadaljevalni del, ki traja tri leta in vključuje četrto (IV.) stopnjo,
- nadaljevalni del, ki traja osem let – raven Učenje za življenje in delo – in vključuje peto (V.) in šesto (VI.) stopnjo.

Posebni program vzgoje in izobraževanja se izvaja tudi v socialnovarstevnih zavodih oziroma centrih za usposabljanje. Kadar so učenci usmerjeni in obenem nameščeni v zavod, so hkrati vključeni v vzgojni (socializacijsko namestitveni) program.

1.2 Načela in cilji obveznega in nadaljevalnega programa do 18. leta (I., II., III., IV. stopnja)

Načela

- Čim zgodnejša ter kontinuirana vključenost v izobraževanje, ki zagotavlja učencem sistematično strokovno pomoč že v najzgodnejšem življenjskem obdobju in se neprekinjeno nadaljuje na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja.
- Zagotavljanje enakih možnosti ob upoštevanju različnosti pomeni glede na posebne potrebe vsakega posameznika z ustreznimi prilagoditvami vsebin, oblik in metod dela zagotoviti možnost vstopa v izobraževalni sistem in udeležbo v njem.
- Interdisciplinarnost in timsko delo sta pogoj za strokovno pomoč pri učencih, ki imajo posebne potrebe na zdravstvenem, vzgojno-izobraževalnem, socialnem, delovnem in drugih področjih življenja.
- Individualizacija vzgojno-izobraževalnih programov je nujna glede na inter- in intraindividualne razlike učencev; v okviru predvidenih vsebin je treba prilagoditi oblike, postopke, metodiko in didaktiko.
- Aktivnost v procesu izobraževanja – kar je treba s specialnopedagoškimi sredstvi zagotoviti tudi učencem z najnižjimi učnimi potenciali.
- Celovitost vzgojno-izobraževalnega dela, ki naj pri vsakem učencu skladno z njegovimi potrebami zagotavlja skrb za uravnoteženo telesno, čustveno, duševno in socialno rast.
- Sodelovanje učencev – to pri tej skupini ni samo po sebi razumljivo, zato je treba razvijati metode, ki usposobijo učence za sodelovanje v odločanju tako pri načrtovanju svojega šolskega dela kot kasneje (vsaj delno neodvisnega) življenja.
- Razvijanje kulture inkluzije, kar pomeni spodbujati v šolskem in vseh drugih okoljih aktivno sprejemanje različnosti – tudi učencev s posebnimi potrebami –, ko individualne posebnosti niso več ovira, temveč so kvaliteta.

Cilji

- Spodbujati razvoj učenca na zaznavnem, gibalnem, čustvenem, miselnem, govornem in socialnem področju:
  - usmerjati, spodbujati in razvijati sposobnosti zaznavanja in opazovanja;
  - vzpostavljati gibalne vzorce in razvijati gibalne spretnosti;
  - razvijati orientacijo v prostoru;
  - razvijati emocionalne, socialne spretnosti,
  - razvijati igralne in delovne spretnosti;
  - stimulirati bazalno, preverbalno komunikacijo;
  - razvijati nadomestno obliko komunikacije;
  - razvijati govorne sposobnosti in navajati na komunikacijo z okoljem;
  - razvijati razumevanje;
  - spoznavati lastnosti predmetov in pojavov;
  - spoznavati odnose med osebami, predmeti in pojavi;
  - razvijati količinske pojme in razvijati računske operacije;
  - razvijati in spodbujati socialno sprejemljive oblike vedenja ter vključevanja v okolje;
  - spodbujati razvoj pozitivnih osebnostnih lastnosti;
  - razvijati in spodbujati oblikovanje pozitivne podobe o sebi;
  - zmanjševati ali preprečevati neprimerne oblike vedenja.

Navajati na skrb za zdravje in samostojno življenje:

- privajati na higienske navade in veščine;
  - privajati na čim bolj samostojno hranjenje;
  - privajati na čim bolj samostojno oblačenje in obuvanje;
  - navajati na osebno urejenost,
  - privajati na skrb za lastno varnost in zdravje.
- Pridobivati osnovna znanja in spretnosti:
- pridobivati znanja na področjih spoznavanja okolja, branja, pisanja in matematike;
  - razvijati gibalne igre, elemente športnih iger in plesa;
  - spodbujati slušno zaznavanje, razvijati občutek za ritem in melodijo;
  - razvijati petje in igranje na preproste glasbene instrumente;
  - razvijati koordinacijo gibov in ročnih spretnosti;
  - navajati na preproste oblike likovnega izražanja in ustvarjanja;
  - privajati na samostojno opravljanje nezahtevnih domačih opravil ali pomoč pri njih ter na varovanje okolja;
  - razvijati različne oblike in tehnike ročnih zaposlitev, dela na vrtu in skrbi za živali;
  - navajati na nezahtevne oblike proizvodnega dela, varnost, vztrajnost in natančnost pri delu.
- Navajati na čim bolj aktivno, delno samostojno vključevanje v okolje:
- navajati na načrtovanje vsakodnevnega življenja in sprejemanje odločitev;
  - navajati na oblike samozagovornišva;
  - razvijati kritičnost in samokritičnost.

1.3 Načela in cilji nadaljevalnega programa od 18. do 26. leta – učenje za življenje in delo (V., VI. stopnja)

Program je namenjen učenju za življenje in delo. Potrebno je predvsem upoštevati, da je poudarek na izobraževanju odraslih in iz tega izhaja spoštovanje vseh načel in vrednot, ki veljajo v izobraževanju odraslih, to je zagotavljanje njihovih pravic do samouresničevanja in kakovosti življenja. Te pravice pa lahko te osebe dosežejo samo z nadaljnjim izobraževanjem, saj si s tem povečajo znanje, spretnosti, kompetence in informiranost, ki jim omogoča ne nazadnje tudi ustreznejše odločanje. Tako lažje premagujejo ovire, zmanjšujejo svoje primankljaje in blažijo svoje motnje. Pri načrtovanju izobraževanja je treba gledati na posameznika kot na odraslo osebo, upoštevati njegove učne in izobraževalne potrebe ter močna področja. To pomeni, da je učenec v vlogi subjekta, ki ima tudi pravico, da se lahko vključi v sooblikovanje pedagoškega polja, v katerega vstopa.

V programu v čim večji meri opredelimo metodično-didaktične pristope z andragoškimimi pristopi, z vsemi njihovimi pedagoškimi prvinami in s skrajno spoštljivostjo do oseb v procesih učenja in izobraževanja. Ob tem je treba opozoriti na avtonomnost izvajalcev programa, ki naj upoštevajo individualne posebnosti posameznika, njegova močna področja, okolje, v katerem poteka izobraževanje, in materialne pogoje.

Namen tega programa je, da odrasle osebe z zmernimi, s težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju nadgradijo usvojena znanja in spretnosti iz predhodnih stopenj. Vsebine posameznih področij morajo biti ves čas povezane s socialnimi okolji. To pomeni, da naj bo velik del predlaganih vsebin iz posameznih področij namenjen opravljanju praktičnih

zaposlitev s ciljem doživljanja uspešnosti in čim večje samostojnosti ter neodvisnosti teh oseb za uspešno vključevanje v delo in življenje.

Načela

- Učenje in izobraževanje odraslih z zmerno, s težjo in težko motnjo v duševnem razvoju ni samo potrebno in smiselno, temveč je postalo njihova pravica.
- Kontinuirana vključenost v sistem vzgoje in izobraževanja, ki učencem z zmernimi, s težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju zagotavlja nadaljno sistematično strokovno pomoč v procesu vzgoje, izobraževanja in usposabljanja.
- Inkluzija in integracija sta načeli splošne vrednosti, katerih izhodišče je zagotavljanje učencem, vključenim v tak program, takšne pogoje, ki jim bodo upoštevali njihove danosti in omejitve v razvoju dajali enake možnosti za njihov optimalni razvoj.
- Funkcionalnost izobraževanja in usmerjenost le-tega v reševanje stvarnih problemov, s katerimi se bodo učenci srečevali pri svojem delu in v življenju.
- Celovitost vzgojno-izobraževalnega procesa pri vsakem posamezniku skladno z njegovimi potrebami zagotavlja skrb za uravnoteženo telesno, duševno in socialno rast. Pri tem posebej upošteva konstruktivno aktivnost, emocionalno zadovoljenost in osebno potrjenost učencev, vključenih v program.
- Aktivnost učencev je načelo, ki le-te postavlja ne glede na njihovo stopnjo motnje v duševnem razvoju v aktiven odnos, jih vidi kot subjekte vzgojno-izobraževalnega procesa, ki jim je zagotovljena pravica do izbire, ki se udejanja prek samozagovorništva in zagovorništva.
- Interdisciplinarnost in timsko delo sta zaradi specifičnosti motnje v duševnem razvoju na vzgojno-izobraževalnem, zdravstvenem, socialnem in zaposlitvenem področju pogoj za uspešno strokovno pomoč in optimalen razvoj učencev.
- Individualizacija zagotavlja enaka izhodišča glede na posebne potrebe vsakega posameznika, kar mu z ustreznimi prilagoditvami vsebin, oblik in metod dela omogoča vstop v izobraževalni sistem in udeležbo v njem.

Cilji

- Spodbujati optimalni razvoj pozitivnih osebnostnih lastnosti in njihovih sposobnosti na zaznavnem, gibalnem, čustvenem, miselnem, govornem, socialnem in zaposlitvenem področju.
- Navajati na čim bolj aktivno in samostojno vključevanje v okolje z uporabo socialnih pravil in komunikacijskih spretnosti.
- Vzgajati in učiti za socialno sprejemljivo vedenje v ožjem in širšem okolju.
- Navajati na skrb za osebno urejenost, varnost in zdravje.
- Navajati na samostojno življenje z upoštevanjem pravice do izbire, z razvojem samospoštovanja in pozitivne samopodobe ter z razvijanjem sposobnosti razreševanja konfliktnih situacij.
- Pridobivati in poglobljati temeljna znanja in spretnosti na področju splošnih znanj, razvijanja in ohranjanja samostojnosti, delovnih in zaposlitvenih tehnik, kreativnih znanj, športa in rekreacije, učenja aktivnega preživljanja prostega časa, učenja samozagovorništva in dejavnega državljanstva, intimnega življenja in spolnosti.
- Razvijati in poglobljati elemente delovne vzgoje: delovne spretnosti in navade, vztrajnost, natančnost, delovno disciplino, delovni ritem, razumevanje in upoštevanje navodil, spoznavati in uporabljati različna orodja in različne materiale, privajati na samostojno opravljanje različnih del ter načrtovanje dela, navajati na smotrno uporabo materiala, na urejenost delovnega mesta in delovnega prostora, razvijati

spretnosti in navade različnih hišnih opravil, oblikovati navade za lastno varnost in varnost drugih pri delu, razvijati elemente proizvodnega procesa ter navajati na proizvodno delo.

- Razvijati vsebine najbolj elementarnih življenjskih področij, ki zagotavljajo razvoj in kakovost oseb z najtežjimi primanjkljaji in ovirami.

1.4 Izbirne vsebine

Posebni program vzgoje in izobraževanja (PPVI) omogoča vključevanje učencev v izbirne vsebine že na IV. in V. stopnji (dve uri na teden), s ciljem razvijanja njihovih socialnih spretnosti, veščin ter vključevanja v širše socialno okolje. Načrtovanje izbirnih vsebin naj izhaja iz PPVI za IV. in V. stopnjo ob upoštevanju močnih področij učenca. Tako se izognemo organiziranju izbirnih vsebin v smislu interesnih dejavnosti.

V IV., še toliko bolj pa na V. stopnji usmerjamo učence v vse večjo samostojnost z namenom, da pridobivajo znanja, spretnosti in veščine v smeri opravljanja konkretne zaposlitve v ustanovi (npr. pomoč kuharici, hišniku, pomoč pri organizaciji prireditvev, proslav, skrb za urejenost okolice itd.).

Tudi na VI. stopnji se učenci vključijo v izbirne vsebine. Načrtovane izbirne vsebine naj izhajajo iz področij programa Učenje za življenje in delo za VI. stopnjo (rekreacija in šport, dejavnosti prostega časa, kreativna znanja, razvijanje in ohranjanje samostojnosti, delovne in zaposlitvene tehnike itd.). Pri načrtovanju izbirnih vsebin je treba paziti, da to ne bo interesna dejavnost.

Sposobnejšim učencem bi lahko na VI. stopnji ponudili tudi vključevanje v take izbirne vsebine, v katerih bi razvijali, utrjevali znanja, spretnosti in veščine, katere bi potrebovali za opravljanje določenih praktičnih opravil in del, npr. kuhanje, šivanje, vrtnarjenje, skrb za živali, delo na kmetiji, delo v strežbi, pekarni, slaščičarni, v administraciji itd.

Zavod, ki se bo odločil za organizacijo takih izbirnih vsebin, naj upošteva merila za vključevanje in usmeri učence v izbirne vsebine glede na:

- stopnjo razvitih sposobnosti učenca,
- njegova predznanja,
- njegove želje in potrebe,
- njegova močna področja,
- potrebe okolja, v katerem se nahaja ustanova, ki bo izvajala Posebni program vzgoje in izobraževanja. To pomeni, da ustanova izbere za izbirno vsebino tisto dejavnost, ki je značilna za okolje, v katerem se nahaja, in je tudi dobro razvita. Tako načrtovana izbirna vsebina bo omogočala vzajemno korist obema – posamezniku, ki se bo odločil za sodelovanje v takem projektu ter tako izkazal in izpolnil potrebo po družbeni solidarnosti, integraciji in inkluziji oseb z motnjami v duševnem razvoju, ter učencu, ki se bo usposabljal za opravljanje določenih del in opravil.

Za uresničevanje te novosti priporočamo naslednjo organizacijo in izvajanje: posamezni učenec ali manjša skupina učencev (odvisno od tega, koliko učencev je v programu šeste stopnje) naj bi se vključili v eno izmed ponujenih izbirnih vsebin, ki bi jo obiskovali najmanj trikrat na teden na šesti stopnji. Tako bi postopno pridobivali ustrezna znanja o posameznem poklicu in urili spretnosti in veščine za opravljanje opravil in del, ki jih zahteva določen poklic. Zavodi naj bi ponudili izbirne vsebine, odvisno od razvojnih načrtov okolja, v katerem se izvaja posebni program vzgoje in izobraževanja, in možnosti vključevanja učencev v praktično delo.

Načrt izbora, program in postopek izvajanja izbirnih vsebin lahko nastanejo tudi v sodelovanju z zunanjimi sodelavci (npr. s kuharjem, pekomo, slaščičarjem, z natakarnjem, s kmetom, z vrtnarjem, s šiviljo, trgovcem idr.), ki so se odločili vključiti v tako usposabljanje in omogočiti učencem pridobivanje praktičnih izkušenj na tem področju.

Načrtovani program izbirne vsebine bo bolj kakovosten, če bo le-ta tudi izvajalčevo močno področje in odraz njegove želje, da želi prevzeti to novost.

Na koncu naj učenec dobi opisno oceno o vseh usvojenih znanjih, spretnostih in veščinah, ki jih je pridobil v petletnem obdobju vključitve v določeno izbirno vsebino.

1.5 Trajanje izobraževanja

Program delimo na dva dela.

1) Obvezni del in nadaljevalni program do 18. leta

Obvezni del vključuje tri stopnje. Vsaka stopnja traja tri leta. Na prvo stopnjo je učenec vključen prvo, drugo in tretje leto šolanja, na drugo stopnjo je učenec vključen četrto, peto in šesto leto šolanja, na tretjo stopnjo je učenec vključen sedmo, osmo in deveto leto šolanja.

Nadaljevalni del vključuje četrto stopnjo posebnega programa. Vključitev v ta del programa za učenca ni obvezna. Na četrto stopnjo je učenec vključen deseto, enajsto in dvanajsto leto šolanja.

2) Nadaljevalni program od 18. do 26. leta – raven Učenje za življenje in delo

Tudi vključitev v ta program za učenca ni obvezna. Na peto stopnjo je učenec vključen trinajsto, štirinajsto in petnajsto leto šolanja, na šesto stopnjo je učenec vključen šestnajsto, sedemnajsto, osemnajsto, devetnajsto in dvajseto leto šolanja.

1.6 Diferenciacija in individualizacija

Glede na izredno heterogenost učencev z zmernimi, s težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju ter s številnimi kombinacijami drugih dodatnih motenj, primankljajev in ovir je delo na vseh stopnjah individualizirano.

Za vsakega učenca strokovna skupina zavoda, v katerem izvajajo posebni program vzgoje in izobraževanja, pripravi individualiziran program. Pri načrtovanju in evalvaciji individualiziranih programov lahko sodelujejo tudi starši, z vsebinami pa naj bodo na V. in VI. stopnji seznanjeni tudi učenci.

1.7 Preverjanje, ocenjevanje in napredovanje

V posebnem programu vzgoje in izobraževanja je ocenjevanje na vseh stopnjah izključno opisno. Opisujemo dosežke v smislu napredovanja učenca po posameznih področjih ob koncu vsakega šolskega leta.

1.8 Dokončanje programa

Učenec konča obvezno šolanje, ko obiskuje program na vsaki od prvih treh stopenj tri leta. Ko konča z učenjem in izobraževanjem na posameznih stopnjah nadaljevalnega programa, dobi zaključno potrdilo z opisom doseženih ciljev te stopnje in smernicami za njegov nadaljni razvoj.

Ob koncu programa Učenje za življenje in delo učencu izdamo zaključno potrdilo z oceno dosežene stopnje razvoja, opisom njegovega znanja in s smernicami za njegovo čim bolj uspešno vključitev v življenje in delo.

1.9 Timsko delo

Udeleženci programa pomenijo zelo kompleksno vsebino z etiološkega, s fenomenološkega, z diagnostičnega in s socialnointegracijskega vidika. Zato je njihovo izobraževanje sestavljen, celovit in dolgotrajen proces, ki ga izvajamo na podlagi povezav različnih znanstvenih in strokovnih spoznanj, ki se združujejo prek svojih postopkov, metod in oblik v celoto, ki zagotavlja uspešen razvoj udeležencev programa. Poleg specialnopedagoške dejavnosti vzgoje in izobraževanja se v to celoto aktivno vključujejo zdravstvena, socialna, psihološka in andragoška dejavnost.

Ker imajo učenci z zmernimi, s težjimi in težkimi motnjami v duševnem razvoju pogosto tudi druge dodatne motnje, primankljaje in ovire, naj se v timsko delo na vseh stopnjah aktivno vključijo tudi fizioterapevt, logoped in delovni terapevt.

Pri načrtovanju in evalvaciji operativnih ciljev individualiziranega programa strokovni tim po potrebi vključi tudi starše.

1.10 Izvajalci programa

PODROČJE	IZVAJALEC	ZNANJA
Razvijanje samostojnosti	Učitelj	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije
Splošna poučenost	Učitelj	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije

Gibanje in športna vzgoja	Učitelj na I. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije
	Učitelj na II. – V. stopnje	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije Znanja s področja visokošolskega izobraževanja športne vzgoje
Glasbena vzgoja	Učitelj na I. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije
	Učitelj na II. – V. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije ali znanja s področja visokošolskega izobraževanja glasbene pedagogike

Likovna vzgoja	Učitelj na I. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije
	Učitelj na II. – V. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije ali znanja s področja visokošolskega izobraževanja likovne pedagogike, slikarstva ali kiparstva
Delovna vzgoja	Učitelj na I. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije
	Učitelj na II. – V. stopnje	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije ali znanja s področja visokošolskega izobraževanja tehnike ali tehnične vzgoje
Podaljšano bivanje	Učitelj	Znanja, kot jih mora imeti učitelj kateregakoli področja v posebnem programu vzgoje in izobraževanja.
Jutranje in popoldansko varstvo	Učitelj	Znanja, kot jih mora imeti učitelj kateregakoli področja v posebnem programu vzgoje in izobraževanja

Splošna znanja	Učitelj na VI. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije
Razvijanje in ohranjanje samostojnosti	Učitelj na VI. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije
Kreativna znanja	Učitelj na VI. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije ali znanja s področja visokošolskega izobraževanja športne vzgoje, likovne pedagogike, slikarstva, kiparstva ali glasbene pedagogike
Šport in rekreacija	Učitelj na VI. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije ali znanja s področja visokošolskega izobraževanja športne vzgoje

Dejavnosti prostega časa	Učitelj na VI. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije ali znanja s področja visokošolskega izobraževanja športne vzgoje, likovne pedagogike, slikarstva, kiparstva ali glasbene pedagogike
Dejavno državljanstvo	Učitelj na VI. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije
Intimno življenje in spolnost	Učitelj na VI. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije
Delovne in zaposlitvene tehnike	Učitelj na VI. stopnji	Znanja s področja visokošolskega izobraževanja specialne in rehabilitacijske pedagogike (smer specialna in rehabilitacijska pedagogika za osebe z motnjami v duševnem razvoju in osebe z motnjami v telesnem in gibalnem razvoju ali posebne razvojne in učne težave) ali defektologije ali znanja s področja visokošolskega izobraževanja tehnike ali tehnične vzgoje

2 POSEBNI DEL PROGRAMA (OSNOVNI, RAZŠIRJENI, VZGOJNI), PODROČJA DEJAVNOSTI, OBLIKE DELA

2.1 Obvezni del posebnega programa – prva, druga, tretja stopnja

OBVEZNI DEL – OSNOVNI DEL PRVE, DRUGE IN TRETJE STOPNJE

Področje/leto šolanja	I. stopnja			II. stopnja			III. stopnja			Fond ur
	1. leto	2. leto	3. leto	4. leto	5. leto	6. leto	7. leto	8. leto	9. leto	
Razvijanje samostojnosti	8	8	8	7	7	7	5	5	5	2100
Splošna poučenost	5	5	5	7	7	7	7	7	7	1995
Gibanje in športna vzgoja	3	3	3	4	4	4	5	5	5	1260
Glasbena vzgoja	2	2	2	3	3	3	3	3	3	840
Likovna vzgoja	2	2	2	2	2	2	4	4	4	840
Delovna vzgoja	2	2	2	3	3	3	6	6	6	1155
Število področij	6	6	6	6	6	6	6	6	6	
Število ur na teden	22	22	22	26	26	26	30	30	30	
Število tednov	35	35	35	35	35	35	35	35	35	

OBVEZNI DEL – RAZŠIRJENI PROGRAM

Področje/leto šolanja	I. stopnja			II. stopnja			III. stopnja			Fond ur
	1. leto	2. leto	3. leto	4. leto	5. leto	6. leto	7. leto	8. leto	9. leto	
Interesne dejavnosti	5	5	5	5	5	5	5	5	5	1560
Podaljšano bivanje										
Jutranje in popoldansko varstvo										

Dnevi dejavnosti/leto šolanja	I. stopnja			II. stopnja			III. stopnja			Fond ur
	1. leto	2. leto	3. leto	4. leto	5. leto	6. leto	7. leto	8. leto	9. leto	
Kulturni dnevi	4	4	4	3	3	3	3	2	3	116
Naravoslovni dnevi	3	3	3	3	3	3	3	3	2	104
Športni dnevi	5	5	5	5	5	5	5	5	5	180
Delovni dnevi	3	3	3	4	4	4	8	8	8	180
Šola v naravi										

VZGOJNI PROGRAM (socializacijski namestitveni program)

Dnevi dejavnosti/leto šolanja	I. stopnja			II. stopnja			III. stopnja			Fond ur
	1. leto	2. leto	3. leto	4. leto	5. leto	1. leto	2. leto	3. leto	4. leto	
Razvijanje samostojnosti	13	13	13	10	10	10	7	7	7	4680
Gibanje in športna vzgoja	6	6	6	5	5	5	5	5	5	2496
Glasbena vzgoja	5	5	5	4	4	4	4	4	4	2028
Likovna vzgoja	3	3	3	2	2	2	1	1	1	936
Delovna vzgoja	6	6	6	8	8	8	8	8	8	3432
Število področij	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
Število ur na teden – največ	33	33	33	29	29	29	25	25	25	
Število tednov – največ	52	52	52	52	52	52	52	52	52	

2.2 Nadaljevalni del do 18. leta starosti – četrta stopnja

OSNOVNI DEL

Področje/leto šolanja	IV. stopnja			Fond ur
	10. leto	11. leto	12. leto	
Razvijanje samostojnosti	4	4	4	420
Splošna poučenost	5	5	5	525
Gibanje in športna vzgoja	5	5	5	525
Glasbena vzgoja	2	2	2	210
Likovna vzgoja	3	3	3	315
Delovna vzgoja	9	9	9	945
Izbirne vsebine	2	2	2	210
Število področij	7	7	7	
Število ur na teden	30	30	30	
Število tednov	35	35	35	

RAZŠIRJENI PROGRAM

Področje/leto šolanja	IV. stopnja			Fond ur
	10. leto	11. leto	12. leto	
Interesne dejavnosti	5	5	5	525
Podaljšano bivanje				
Jutranje in popoldansko varstvo				

Dnevi dejavnosti/število dni letno	IV. stopnja			Fond ur
	10. leto	11. leto	12. leto	
Kulturni dnevi	3	3	3	36
Naravoslovni dnevi	3	3	3	36
Športni dnevi	5	5	5	60
Delovni dnevi	6	6	6	72
Šola v naravi				

Delovni dan lahko načrtujemo tako, da ga povežemo z načrtovanimi izbirnimi vsebinami, katerih cilj je razvijanje praktičnih spretnosti in veščin z namenom vse večje samostojnosti učencev za uspešno socialno vključevanje v družbo.

VZGOJNI PROGRAM (socializacijski namestitveni)

Področje/leto šolanja	IV. stopnja			Fond ur
	10. leto	11. leto	12. leto	
Razvijanje samostojnosti	7	7	7	1092
Gibanje in športna vzgoja	5	5	5	780
Glasbena vzgoja	3	3	3	468
Likovna vzgoja	2	2	2	312
Delovna vzgoja	8	8	8	1248
Število področij	5	5	5	
Število ur na teden	25	25	25	
Število tednov – največ	52	52	52	

2.3 Nadaljevalni del od 18. do 26. leta starosti – raven Učenje za življenje in delo

2.3.1 Peta stopnja

A OSNOVNI DEL

Področje/leto šolanja	V. stopnja			Fond ur
	13. leto	14. leto	15. leto	
Razvijanje samostojnosti	4	4	4	420
Splošna poučenost	5	5	5	525
Gibanje in športna vzgoja	5	5	5	525
Glasbena vzgoja	2	2	2	210
Likovna vzgoja	3	3	3	315
Delovna vzgoja	9	9	9	945
Izbirne vsebine	2	2	2	210
Število področij	7	7	7	
Število ur na teden	30	30	30	
Število tednov	35	35	35	

B RAZŠIRJENI PROGRAM

Področje/leto šolanja	V. stopnja			Fond ur
	13. leto	14. leto	15. leto	
Interesne dejavnosti	5	5	5	525
Podaljšano bivanje				
Jutranje in popoldansko varstvo				

Dnevi dejavnosti/število dni letno	V. stopnja			Skupaj ur
	13. leto	14. leto	15. leto	
Kulturni dnevi	3	3	3	36
Naravoslovni dnevi	3	3	3	36
Športni dnevi	5	5	5	60
Delovni dnevi	6	6	6	72
Šola samostojnosti				

Tudi na V. stopnji lahko delovni dan načrtujemo tako, da ga povežemo z načrtovanimi izbirnimi vsebinami.

C VZGOJNI PROGRAM (socializacijski namestitveni)

Področje/leto šolanja	V. stopnja			Fond ur
	13. leto	14. leto	15. leto	
Razvijanje samostojnosti	7	7	7	1092
Gibanje in športna vzgoja	5	5	5	780
Glasbena vzgoja	3	3	3	468
Likovna vzgoja	2	2	2	312
Delovna vzgoja	8	8	8	1248
Število področij	5			
Število ur na teden	25			
Število tednov – največ	52			

2.3.2 Šesta stopnja

A OSNOVNI DEL

Področje/leto šolanja	1. leto	2. leto	3. leto	4. leto	5. leto	Fond ur
Splošna znanja	4	4	4	4	3	665
Razvijanje in ohranjanje samostojnosti	5	5	4	4	3	735
Kreativna znanja	5	5	5	3	3	735
Šport in rekreacija	3	3	2	2	2	420
Dejavnosti prostega časa	2	2	2	1	1	280
Dejavno državljanstvo	1	1	1	1	1	175
Intimno življenje in spolnost	2	2	1	1	1	245
Delovne in zaposlitvene tehnike	5	5	8	11	13	1470
Izbirne vsebine	3	3	3	3	3	525
Skupaj ur tedensko	30	30	30	30	30	
Število tednov	35	35	35	35	35	

B RAZŠIRJENI PROGRAM

Področje/leto šolanja	VI. stopnja					Fond ur
	16. leto	17. leto	18. leto	19. leto	20. leto	
Interesne dejavnosti	5	5	5	5	5	875
Podaljšano bivanje						
Jutranje in popoldansko varstvo						

Dnevi dejavnosti/število dni letno	VI. stopnja					Skupaj ur
	16. leto	17. leto	18. leto	19. leto	20. leto	
Kulturni dnevi	3	3	3	3	3	60
Naravoslovni dnevi	3	3	3	3	3	60
Športni dnevi	5	5	5	5	5	100
Delovni dnevi	6	6	6	6	6	120
Šola samostojnosti						

C VZGOJNI PROGRAM (socializacijski namestitveni)

Področje/leto šolanja	1. leto	2. leto	3. leto	4. leto	5. leto	Fond ur
Razvijanje in ohranjanje samostojnosti	5	5	5	5	5	1300
Kreativna znanja	5	5	6	6	6	1456
Šport in rekreacija	6	6	5	5	5	1404
Dejavnosti prostega časa	5	5	5	6	6	1404
Dejavno državljanstvo	2	2	2	1	1	416
Intimno življenje in spolnost	2	2	2	2	2	520
Skupaj ur tedensko	25	25	25	25	25	
Število tednov – največ	52	52	52	52	52	

Predlog za CUDV

Področje/leto šolanja	1. leto	2. leto	3. leto	4. leto	5. leto	Fond ur
Razvijanje in ohranjanje samostojnosti	5	5	5	5	5	1300
Kreativna znanja	5	5	6	6	6	1456
Šport in rekreacija	6	6	5	5	5	1404
Dejavnosti prostega časa	8	8	8	8	8	2080
Dejavno državljanstvo	3	3	3	3	3	780
Intimno življenje in spolnost	3	3	3	3	3	780
Skupaj ur tedensko	30	30	30	30	30	
Število tednov – največ	52	52	52	52	52	

Potreba po dveh različicah vzgojnega programa (OŠPP/CUDV) izhaja iz dejstva, da morajo CUDV-ji zagotavljati izvajanje programa vse koledarsko leto sedem dni na teden. Tudi zahtevnost vzgojno-izobraževalnih potreb učencev zahteva navedeno povečanje obsega ur.